

(при Алеко обаче отсъства Рила¹), сатиричното отношение към съвременността, иронията. Двата автори са близки и в предпочитанията си към не толкова високите и не толкова престижни жанрове.

Много специфично е отношението на Христофоров към Вазов, с когото той в известен смисъл се съпоставя, дори има чувството за собствено превъзходство по един конкретен показател – отношението към планината (към Рила) и нейното представяне в литературата. И в това отношение Христофоров несъмнено следва А. Константинов. Авторите на „Бай Ганьо“ и „Под игото“ стоят на различни политически позиции, членуват в различни партии, а и имат несъмнено различни литературни вкусове и разбирания, които едва ли могат да се обяснят само с разликите в произхода и принадлежността към различни поколения. Между двамата има и някои допирни точки – сатиричният поглед към съвремения и особено отношението към природата и към пътеписния жанр. И въпреки че и тук съществуват несъмнени различия, в отделни, но важни случаи по-младият Алеко ще се обърне с уважение към по-възрастния, а и несъмнено по-авторитетен Вазов.

Всъщност дори прочутото „Опознай родината, за да я обикнеш“, у Алеко – „Господа, изучете България, за да я обикнете“ („Покана“) е (или е представено като) цитат от Вазов. Нещо повече, народният поет откликва на поканата и участва в това паметно за българската литература изкачване на Черни връх, а Алеко не пропуска да го документира – „Господин Вазов, вий бяхте очевидец – опишете тази поразяваща със своето величие картина.“ („Невероятно наистина, но факт: 300 души на Черни връх“).

Ако се прочете в един по-широк контекст, зад почтителното обръщение „господин Вазов“ може да се открие и известно желание не толкова за цялостно съизмерване, още по-малко претенция за неговото място в литературата, колкото за премерване на силите в един конкретен жанр, дори една конкретна тема.

Още по-ясно е това при Христофоров. По повод на „изчезналият свят“ на Рилския манастир от началото на XX в. писателят ще възкликне:

Такъв един мънищък свят бе и тоя на манастирските пастири в дебрите на Рила. Той не е съществувал по времето, когато Вазов е писал своя незабравим пътепис за великата рилска пустиня. [...] Рила е била дива, зловеща и непристъпна. Такава я описва и Вазов, останал докрай само възторжен любител на планината – без да я покори, без да премери сили с природните стихии и после да я погледне гордо като победител².

Вазов присъства и на други места в творчеството на Христофоров, който го е виждал като ученик. Публикуван десетилетия по-късно, споменът за тази среща като че ли само маркира факта. Паметта на писателя е съхранила доста подробности за обстановката и нищо от думите на вече канонизирания класик. По повод седемдесетгодишния си юбилей (24 октомври 1920 г.) Вазов посещава Пловдив и учениците го посрещат „на площада пред градината“. За разлика от любимия си учител Малък Стойчо, Христофоров няма усещането за нещо необикновено и остава хладен и дистанциран.

Там, недалече от главния вход, бе издигната малка дървена скеля с площадка връз нея и парпет от тънки летви отпред и встрани. Пристигнахме първи и се строихме точно пред площадката. Малък Стойчо застана като